

"ภาพซ้อน ซ่อนโรค"

บทความโดย
ผศ.นพ. นิพัฒน์ เอื้ออารี
อน.พ. เตชะวิชญ์ ลิขิตกรณ์
เรียบเรียง พญ.นภัสกร สุลัยมานี
ราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย

หมอชวนรู้

The Medical Council of Thailand

tmc.or.th

"ภาพซ้อน ซ่อนโรค"

"ภาพซ้อนคือ"

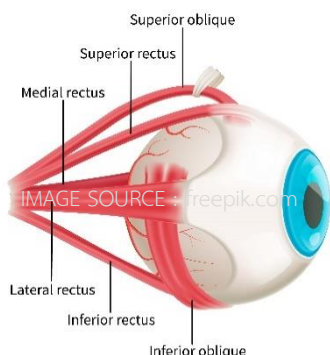
ความผิดปกติของการมองเห็น ทำให้เห็นวัตถุชิ้นเดียวเป็นสองชิ้น โดยภาพทั้งสองอาจจะอยู่ใกล้ ๆ กันหรือห่างกันมากก็ได้

โดยปกติ ตาทั้งสองข้างจะมองไปตรงกัน และกลอกไปทิศทางต่าง ๆ พร้อมกัน เพื่อให้มองเห็นภาพที่ชัดเพียงภาพเดียว หากเกิดความผิดปกติที่ไปยับยั้งการกลอกตา อาจจะเป็นที่กล้ามเนื้อ เส้นประสาท ก้านสมอง ก็ได้ จะทำให้ตาทั้งสองข้างมองไม่ตรงกัน และการกลอกตา ไม่สัมพันธ์กัน ทำให้เกิดการมองเห็นภาพซ้อนได้ สาเหตุที่พบได้ เช่น เนื้องอก เส้นเลือดโป่งพอง เส้นประสาทอักเสบ ขาดเลือด อุบัติเหตุ กล้ามเนื้ออ่อนแรง ไทรอยด์ขึ้นตา กล้ามเนื้อหย่อนตามอายุ ฯลฯ

"กล้ามเนื้อตา"

มีข้างละ 6 มัด ขึ้น-ลง / เข้าใน-ออกนอก / ทวน-ตามเข็มนาฬิกา ควบคุมโดยเส้นประสาทสมองคู่ที่ 3, 4 และ 6 ซึ่งออกมาจากก้านสมองฝั่งละ 3 เส้น

"เมื่อมีอาการเห็นภาพซ้อน"

ประวัติสำคัญเพื่อช่วยในการ

วินิจฉัยแยกโรค คือ เห็นภาพซ้อนเมื่อมองด้วยตาข้างเดียว หรือตาสองข้าง, ลักษณะทิศทางของการซ้อน แต่ละทิศมีการซ้อนที่คงที่หรือไม่, ระยะเวลาตั้งแต่ที่มีอาการ ระยะเวลาที่อาการเปลี่ยนแปลง, มีอาการอื่นร่วมด้วย เช่น ปวด ตาเมว

"การจะแยกว่าเป็นภาพซ้อนเมื่อมองด้วยตาข้างเดียวหรือสองข้าง"

จะให้ผู้ป่วยปิดตาทีละข้างแล้วมอง หากมองด้วยทีละตาแล้วซ้อน แสดงว่าเป็นภาพซ้อนที่เกิดจากตาข้างเดียว สาเหตุอาจเกิดได้จาก ตาแห้ง ต้อกระจก สายตาสั้น/ยาว/ เอียงที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข แต่หากมองด้วยทีละตาแล้วภาพซ้อนหายไป แต่มองด้วยสองตาแล้วเห็นภาพซ้อน สาเหตุเกิดจากตาข้างใดข้างหนึ่งอยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมือนเดิม มักเกิดจากกล้ามเนื้อตาไม่อยู่ตรงกลางลักษณะของภาพซ้อนอาจเห็นเป็นแนว ซ้าย-ขวา, บน-ล่าง, เฉียงๆ ก็ได้

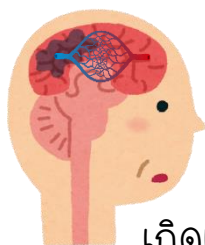

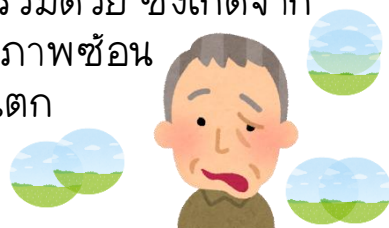
"ภาพซ้อน ซ้อนโรค"

"สาเหตุของภาพซ้อนที่อันตรายได้แก่"

"เส้นเลือดโป่งพอง"

อาการภาพซ้อนมักเกิดแบบฉับพลัน ภายใน 1 สัปดาห์ อาจมีอาการปวดลูกตา/ศีรษะหรือไม่ก็ได้ อาจมีหนังตาตกร่วมด้วย ซึ่งเกิดจากเส้นประสาทคู่ที่ 3 โดนกด ในภายหลังอาจเป็นภาพซ้อนได้ทั้งซ้าย-ขวา บน-ล่าง เฉียง หากเส้นเลือดแตกเกิดเลือดออกใต้เยื่อหุ้มสมอง จะถึงแก่ชีวิตได้ ดังนั้นหากมีอาการ ให้รีบมาโรงพยาบาลทันที

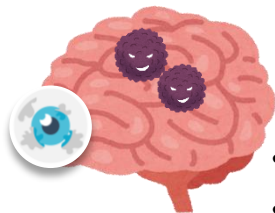
"การติดเชื้อ"

อาการภาพซ้อนเป็นมากขึ้น ใน 1-3 สัปดาห์ มักมีอาการปวดหลังลูกตา/ศีรษะร่วมด้วย เกิดจากการติดเชื้อ เช่น โพรงไซนัสอักเสบบ่อย ๆ เนื้อเยื่อด้านหลังลูกตาถูกทำลาย หากการติดเชื้อลุกลามไปโดนเรื่องการมองเห็น แม้รักษาแล้วก็อาจมองเห็นได้ไม่ชัดเท่าเดิม

"เนื้องอก"

เช่น มะเร็งหลังลูกตา กระแทกกับเส้นประสาทคู่ที่ 3, 4 หรือ 6 ทำให้เกิดการกดเบียดในเบ้าตา กลอกตาได้ไม่สุด หรืออาจมีเนื้องอกในสมอง ทำให้เกิดภาวะความดันในสมองสูง ทำให้มีเส้นประสาทสมอง คู่ที่ 6 อ่อนแรง ทำให้เกิดภาพซ้อนแนวซ้าย-ขวาได้ มักมีอาการทางสมองร่วมด้วย เช่น เดินเซ มือสั่น

"สาเหตุอื่น ๆ ที่พบได้บ่อยกว่า ได้แก่"

"Myasthenia Gravis"

โรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง มักจะมีหนังตาตก อาจจะมีภาพซ้อนหรือไม่ก็ได้ โดยมักจะมีอาการที่แตกต่างกันในระหว่างวัน อาจจะมีปัจจัยกระตุ้น เช่น ป่วย ยาบางชนิด การวินิจฉัยยืนยันอาศัยการตรวจทางห้องปฏิบัติการหลายวิธี แต่ในบางรายหากอาการไม่รุนแรง อาจจะไม่พบความผิดปกติทางห้องปฏิบัติการเลย ก็เป็นไปได้ โดยเฉพาะถ้ามีอาการอ่อนแรงเฉพาะที่ดวงตาเท่านั้น การตรวจเพิ่มเติมโดยการวางน้ำแข็งที่เปลือกตา อาจจะช่วยทำให้การสื่อประสาทดีขึ้น หนังตาที่ตกมีลักษณะสูงขึ้นหรือภาพหายซ้อน มีส่วนช่วยในการวินิจฉัยกล้ามเนื้ออ่อนแรงได้ บางรายอาจทำให้การรักษาไปเลยและนัดติดตามอาการ ผู้ป่วยหลายรายหากภูมิดีขึ้นอาการภาพซ้อนอาจหายได้

"ภาพซ้อน ซ่อนโรค"

"สาเหตุอื่น ๆ ที่พบได้บ่อยกว่า ได้แก่"

"เส้นประสาทขาดเลือด"

มักจะเกิดจากโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูงที่คุมไม่ดี เบาหวาน ไชมันในเลือดสูง สูบบุหรี่นาน ๆ ส่วนใหญ่อาการจะเริ่มดีขึ้นใน 1 เดือน และหายได้ในระยะเวลาประมาณ 3 เดือนขึ้นไป หากไม่ดีขึ้นเลยใน 1 เดือน ต้องหาว่าเป็นจากสาเหตุอื่น ๆ หรือไม่ เช่น การอักเสบ เนื้ออก ฯลฯ

๑ มองข้างแล้วซ้อน -> สงสัยเป็นเส้นประสาทคู่ที่ 6 ขาดเลือด

๑ เดินก้ม เอียงคอ หากเงยหน้าตรงแล้วเห็นภาพซ้อนแบบเฉียง ->

สงสัยเป็นเส้นประสาทคู่ที่ 4 ขาดเลือด

๑ หนังตาตก กลอกตาเข้าใน/บน-ล่างไม่ได้ แต่ม่านตายังตอบสนองดีอยู่ ระยะเวลาเป็นประมาณ 1 สัปดาห์ -> มักเป็นเส้นประสาทคู่ที่ 3 ขาดเลือด

"ตาเขจากการจ้องที่ใกล้นาน ๆ"

เกิดจากการใช้สายตามองจอคอมพิวเตอร์มากเกินไป ตาล้า อาการภาพซ้อนจะเป็น ๆ หาย ๆ มองไปมูมไหนด การมองเห็นภาพซ้อนจะเท่ากัน เป็นมากตอนค่ำ หลังทำงานมาทั้งวัน อาจเกิดรูม่านตาหดเกร็งได้ด้วย ระยะเวลามักเป็นมานาน ๆ รักษาโดยการพักผ่อน ลดการใช้คอมพิวเตอร์ และตรวจติดตามอาการกับจักษุแพทย์

สิ่งสำคัญในการดูแลผู้ป่วยภาพซ้อน คือการวินิจฉัยที่ถูกต้อง เพราะสาเหตุของอาการเห็นภาพซ้อน มีจำนวนมาก บางอย่างอันตรายถึงชีวิต แต่หลายอย่างก็ไม่อันตราย โดยแพทย์จะหาสาเหตุที่อันตรายถึงชีวิตก่อน แนวทางการรักษาจะทำการแก้ไขที่สาเหตุก่อน อาศัยความร่วมมือของ จักษุแพทย์ อายุรแพทย์ ศัลยแพทย์ระบบประสาท แพทย์โสตศอนาสิก ซึ่งการวินิจฉัยถึงสาเหตุ ต้องใช้หลายวิธีประกอบกัน เช่น ตรวจเลือด สแกนสมอง ตรวจด้วยคลื่นไฟฟ้า เป็นต้น แต่ก็มีบางโรคที่อาจจะตรวจเพิ่มเติมไม่พบอะไรเลย ใช้วิธีสันนิษฐานและตรวจติดตามอาการเป็นหลัก

โดยทั่วไป แนะนำให้ผู้ป่วยรักษาต่อเนื่องที่เดิมหรือหากจะย้ายโรงพยาบาล

ควรจะขอผลการตรวจไปด้วย เนื่องจากการดูแลผู้ป่วยภาพซ้อน การประเมินติดตามอาการต่อเนื่องเป็นสิ่งที่สำคัญ ไม่แนะนำให้ผู้ป่วยบางรายเปลี่ยนแพทย์ หรือย้ายโรงพยาบาลไปเรื่อย ๆ เอง

เพราะอาจมีการตรวจซ้ำซ้อน และรบกวนสิทธิ์ที่เกินพอดีด้วย

"ภาพซ้อน ซ่อนโรค"

"การรักษาเมื่อมีการมองเห็นภาพซ้อน ขึ้นอยู่กับสาเหตุ เช่น"

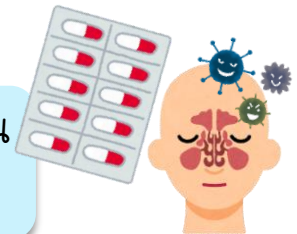
● **ผ่าตัดเนื้องอก** อาจตัดได้แค่บางส่วนแล้วรักษาโดยการให้เคมีบำบัดต่อ เพื่อลดขนาดก้อนเนื้องอก การมองเห็นภาพซ้อนก็จะลดลงได้

● **การทานยา** ในกลุ่มคนไข้ที่มีภาพซ้อนจากโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง

● **ให้ยาฆ่าเชื้อ ยาแก้อักเสบ** หากภาพซ้อนเกิดจากการติดเชื้อ การอักเสบ

● **รักษาสายตาสั้น/ยาว/เอียง** ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข แก้ไขโดยการใส่เลนส์

หลังจากรักษาตามสาเหตุจนเสร็จสิ้นแล้ว หากอาการภาพซ้อนยังมีอยู่ ก็มีวิธีแก้ไขเพื่อลดอาการภาพซ้อนได้ โดยขึ้นกับระยะห่างของภาพซ้อน หรือมุมที่ตาเข

โดยแพทย์จะเป็นผู้เลือกวิธีการรักษา เช่น

● **แว่นปริซึม**

● **ผ่าตัดกล้ามเนื้อตา**

IMAGE SOURCE : Shutterstock.com

● **การฉีดโบทูลินัมท็อกซินเข้ากล้ามเนื้อตา**

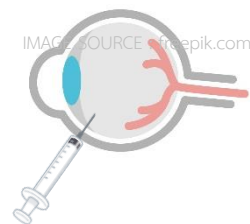

IMAGE SOURCE : freepik.com

โดยแพทย์จะรักษาโดยมุ่งเน้นให้การมองเห็นภาพตรงกลางลานสายตาให้ไม่มีภาพซ้อนเป็นหลัก หากผู้ป่วยมองตรงแล้วไม่ซ้อน แต่มองไปด้านข้างแล้วเกิดภาพซ้อน มักจะไม่ได้ทำการรักษา แต่ให้คนไข้ฝึกและปรับตัวเอาเป็นหลัก